

ನೇಸರು

ತಿಂಗಳೋಲೆ

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮುಂಬೈ

NESARU TINGALOLE

Vol XX - 7

ಜುಲೈ 2002

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹೊರನಾಡ

ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾವೇಶ

• ಪ್ರಸಾದ್ 2

ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ...

3

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ - ಭಾಗ 6

ಕೃಪೆ : ಎಸ್. ಮರಿಶಾಮಾಚಾರ್‌ರವರ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ

4

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಸ್ತು

• ವಾಸುದೇವ ಕಾಣಿಮಾರ್ 9

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆ

ಭಾಗ - 1

• ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ 10

ಸಂದರ್ಶನ :

ಕ.ಸಾ.ಪ.ದಲ್ಲಿ ಈಗ ವಿಮ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾಗಿದೆ - ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಪುನರೂರು

• ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ 12

ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ

14

The Mysore Association, Mumbai

393, Bhaudaji Road, Matunga, Mumbai-400 019.

Tel.: 402 46 47 • Grams: "KARUNADU"

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹೊರನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾವೇಶ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳ 29 ಮತ್ತು 30ರಂದು, ಮಂಗಳೂರಿನ ಪುರಭವನದಲ್ಲಿ, ಹೊರನಾಡಿನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಿತು. ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ

ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಖಾತೆಯ ವಿಷಯ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಶ್ ಭಟ್‌ರವರು ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನುದಾನದ ಹೆಚ್ಚಿನಕೆ, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ, ಹಿರಿಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ / ಕಲಾವಿದರಿಗೆ

ಸಂಕರಣವಿದ್ದಿತು. ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನೈಯಿನ ಪ್ರೊ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಅರ್ಚಿಕಚೇಯವರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮುಂಬೈಯಿನ ಶ್ರೀ ರವಿ ರಾ. ಅಂಚನ್‌ರವರು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಕನ್ನಡ

ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳೊಡನೆ ಸಮಾವೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು.

ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಹನುಮಯ್ಯನವರು ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಈ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು ನಂತರ ಹೊರನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ದೀಪವನ್ನು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ತಂದಿಟ್ಟು ಈ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಈ ಸಮಾವೇಶಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ವೀಳೆದಲೆ, ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ಗರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಇತರರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಸಿ. ಸೋಮಶೇಖರ್ ಅವರು ಮೊದಲ ಭಾರಿಗೆ ಇಂತಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಪುನರೂರು ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಶಾಸಕ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಯೋಗೀಶ್ ಭಟ್‌ರವರು ಸಮಾರಂಭದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು

ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವ ಯೋಜನೆ, ಅಪೂರ್ಣ ರಂಗ ಮಂಟಪಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ನೆರವು, ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈಯಿನ ನಾರಾಯಣ ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಹೊರನಾಡ ಸಂಗಾತಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಶ್ ಭಟ್‌ರವರು ಬಿಡುಗಡೆ ಗೊಳಿಸಿದರು.

ಮುಂಬೈನ ಶ್ರೀ ರವಿ ರಾ. ಅಂಚನ್‌ರವರು ವಂದನಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದಾದ ನಂತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದ್ದಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರೇಮಾ ಲತಾವಾಕರ್ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಗೀತೆಗಳು, ಗೋವೆಯ ಅರ್ಪಣ ಜೋಶಿಯವರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ, ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಬಾಬೂಜಿ ಭಟ್ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರಿಂದ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತ, ಚೆನ್ನೈಯಿನ ದಿವ್ಯ ಸೇನಾ ಅವರಿಂದ ಕೂಚಿಪ್ಪಡಿ ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಂಬೈಯಿನ ಹೆಚ್.ಬಿ.ಎಲ್. ರಾಯರ ತಂಡದಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡನೆಯ ದಿನದಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ "ಹೊರನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರು ಒಂದು ಅವಲೋಕನ" ಎಂಬ ವಿಚಾರ

ಶಾಲೆಗಳಿಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಮುಂಬೈಯಿನ ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನಡೇತರರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ನಾವು ಒಳ್ಳೆಯ Brand Image ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಈ Brand Image ಎಲ್ಲರೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದರು.

ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಡಾ. ಬಿ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅವರು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಂಜೇಶ್ವರದಿಂದ ಬಂದ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಕೆ. ಚೌಟರವರು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು ಆದರೂ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹೇಗೆ ಇದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ

(ಪುಟ 3ಕ್ಕೆ)

**The Mysore Association,
Bombay
Presents
Natyashala's**

"EK CHOTISI ASHA"

A Marathi play based on
the life story of a paraplegic couple
On Wednesday, the 17th July 2002,
at 7.00 p.m.
at the Mysore Association
Auditorium.

All are cordially invited

Synopsis of the play

Sarita is an abandoned child who grows up in an orphanage. She is a victim of polio and is handicapped waist downwards. Cut off from the outside world, Sarita feels that only she is handicapped. It is the love and affection of other girls in the orphanage that keeps her going. When these girls learn that Sarita's condition can be cured, they take her to the hospital.

Sarita gets treated and is gradually able to walk. She joins a rehabilitation centre for paraplegics, where she receives lot of love from others. She even gets a specially designed vehicle, with which she can move around. Her life is fully transformed and she feels confident. She meets at this centre Yeshwant, another paraplegic and the two fall in love and get married.

The couple want to adopt a child, but no institution is willing to give them a child for adoption as they are both handicapped. They are very disheartened. Sanjay - a neighbour of the couple - is a drunkard and his wife walks out of his house leaving a newborn baby in his care. When Sanjay comes to Sarita's house and says that he plans to abandon the baby on the roadside bin, the couple persuade him to give the child to them.

This provides a new purpose to their life. They want to provide the best to their child. This is the story of courage and determination of the couple, which helps them to change their life.

Credits :

Playwright : **Smt. Shobha Bhomdre**
Direction : **Shri Shivdas Ghodke**
Lighting : **Shri Arun Madkaikar**
Costumes : **Ms. Rupa Madkaikar**
Make-up : **Shri Prashant Ujavane**
Music Director : **Shri Nandalal Lele**

Concert by

PT. VASANTRAO KADNEKAR

On 3rd June 2002, Monday, The Mysore Association in association with the Musicological Society, had organised a Hindustani Vocal concert of Pt. Vasant Rao Kadnekar.

Pt. Vasant Rao Kadnekar hails from a family of musicians. He was born in Goa in the village of Betim Verem. His father was a violinist. He settled in Mumbai and was associated with the Marathi Stage. Pt. Vasant Rao Kadnekar received his initial music lessons from his father. Later he spent two years in Sant Tukoji Maharaj's Ashram where he learnt to sing Bhajans. Pt. Vasant Rao Kadnekar received his formal training in vocal classical music under Parsuram Bua Parsekar, Pt. Ganapatrao Devaskar, Khansaheb Alla Diyan Khan and Pt. Laxman Prasad Jaipurwale. Later he spent four years receiving Talim from Pt. Pratap Narayan. Though Pt. Vasant Rao Kadnekar is trained in Jaipur and Goswami Gharana, he has evolved his own distinct style.

Since last 10 years, Pt. Vasant Rao Kadnekar has settled in Goa. He has established a Music Institute, 'Swar Vihar', in Goa. A music conference is organised by this institute every month where students and local enthusiasts get a platform to perform. Since last six years, Goa Kala Academy has entrusted Pt. Vasant Rao Kadnekar with the task of training their students. A Compact Disc (CD) of Pt. Vasant Rao Kadnekar's Khayal singing has been released by one of his French students.

On 3rd June, Pt. Vasant Rao Kadnekar started his concert with Raag Yog Bahar - "Guru bin gyaan kaise paon" - in obeisance to all his gurus. He then continued with a Tan - "Tanadhirina Tanadhirina" - in Raag Bhoop. Next, he sang a Khayal in Raag Nayaki Kanada - "Jabse tum sang laagi". As it was monsoon time, when everyone in Mumbai was waiting for rains to relieve them from the sultry heat, he sang Raag Sugrahi Malhar - "Garjat Tadpat Barakha Ghoom". He continued his concert with Raag Basanti Kedar - "Lagan mori Mohan sang laagi". He ended with a Surdas Bhajan - "Karamanaa, Gatinaa.....". For two hours between 7.30 p.m. to 9.30 p.m. he held his audience spellbound with his magical singing of rare and varied raagas. The accompanying instrumentalists gave him adequate support. All in all, it was a fine evening.

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹೊರನಾಡ
ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಾವೇಶ

(ವೃತ್ತ 2 ರಿಂದ)

ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ನಂತರ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಮತಾ ಸಾಗರ್ ಅವರು ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಚೆನ್ನೈನಗರದ ಶ್ರೀ ರಾಮದಾಸ ಅತ್ತಾವರ ಅವರು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಣ್ಣಾಣ್ಣ ರೈ ಅವರು ಈ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂಬೈಯಿನ ಹೆಚ್. ಡುಂಡಿರಾಜ್, ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಡಾ. ಮಹೇಶ್ವರಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ರಮಾನಂದ ಬನಾರಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಜಗರನಹಳ್ಳಿ ಶಿವಶಂಕರ್, ಉಡುಪಿಯ ವೈದೇಹಿ, ಮಣಿಪಾಲದ ಜಯರಾಮ ಕಾರಂತ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನ ಜಿ.ಎಸ್. ಉಬರಡ್ಡ ಅವರುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದರು.

ಸಂಜೆ ಸಮಾರೋಪ ಸಮಾರಂಭ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವೆಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಣಿ ಸತೀಶ್‌ರವರು ಸಮಾರೋಪ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಬಿ. ರಮಾನಾಥ ರೈ ಅವರು ಸಮಾರಂಭದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಎಡುನೀರು ಮಠದ ಶ್ರೀ ಕೇಶವಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಂದಿನ ವಿಶೇಷ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರದೀಪ್ ಕುಮಾರ ಕಲ್ಲೂರ ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹಿರಿಯ, ಮಾಜಿ ಶಾಸಕರಾದ ಬಿ. ಎಂ. ಇದಿನಬ್ಬ ಅವರು 'ಎಲ್ಲಾದರು ಇರು ಕನ್ನಡಿಗನಾಗಿರು' ಎಂಬ ಗೀತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ಸಮಾರೋಪ ಸಮಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಈ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿತು.

ಎರಡು ದಿನಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಇತರರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾದ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ 'ನೇಸರು' ವಿನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

-- ಪ್ರ.ಸಾವ್

(...ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ)

ಗಾರ್ವಾಲ್

ಗಾರ್ವಾಲ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ೧೭ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ರಾಜ್ಯವು ಪಂಜಾಬ್ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ೧೭೫೮ರಲ್ಲಿ ದಿರಂಗಚೇಬನ ಸಂಬಂಧಿಕನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮಾನವ ಹಗೆತನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ರಾಜಧಾನಿ ಆದ ಶ್ರೀನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನೊಡನೆ ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅನಂತರದಿಂದ ಹಲವಾರು ಪೀಳಿಗೆಯವರು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ವಂಶಜನಾದ ಮೊಲಾರಾಮನೆಂಬುವನು ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೭೦ರ ನಂತರದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಶೈಲಿಯ ಗಾರ್ವಾಲ್ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೊರಬಂದವು. ಈ ಚಿತ್ರದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಹೊಸದಾದ ನೈಪುಣ್ಯತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರೋವ್ಯಾಂಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳಿರುವ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಕಾಂಗ್ರಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ಇದರ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶೈಲಿಯು ಅನೇಕ ರೋವ್ಯಾಂಚನಕಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದೆ. ಗಾರ್ವಾಲ್ ಚಿತ್ರಗಳು ಹಠಾತ್ತನೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ರೀತಿ, ಇದನ್ನು ವಲಸೆ ಬಂದ ಕಲಾವಿದರು ರಚಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಮೊಲಾರಾಮನ ಚಿತ್ರಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿರುವ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಜನರ ಆಕ್ರಮಣದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ, ಕಹಿ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಮೊಲಾರಾಮನ ವಂಶಜರಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು, ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಹಿ ಇದೆಯಾದರೂ ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ಎಲ್ಲಾ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆತನೇ ರಚಿಸಿದನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಲಾವಿದರು ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದರೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಗಾರ್ವಾಲ್ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಂಗ್ರಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೂ ತನ್ನದೆ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಕಲಾವಿದರು ಕಾಂಗ್ರಾದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲು ಕಷ್ಟ ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಂಗ್ರಾ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ್ ಚಂದನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ

ಭಾಗ - 6

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಹಾಗೂ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಶೈಲಿಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಓದುಗರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಒಂದು ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಲು ನಾವು ಶ್ರೀ ಎನ್. ಮರಿಶಾಮಾಚಾರ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಯ್ದು ಭಾಗಗಳನ್ನು ನೇಸರುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ವತಃ ಕಲಾವಿದ, ಶಿಲ್ಪಿ, ಭಾಯಾಗ್ರಾಹಕರಾಗಿರುವ ಮರಿ ಶಾಮಾಚಾರ್ ಕಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕಲಾಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಕಾಂಗ್ರಾ ಹಾಗೂ ಗಾರ್ವಾಲ್ ಶೈಲಿಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಗುಲೇರಿಂದ, ಎರಡು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ರಾಜ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಶಾ ಗುಲೇರ್‌ನ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದನು, ನಂತರ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಗುಲೇರ್‌ನ ಹರಿ ಸಿಂಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಹರಿಸಿಂಗ್ ನಂತರ ಅವನ ಅಸ್ಥಾನಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೀಗಾಗಿ ಗುಲೇರ್‌ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಗಳು ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಗಾರ್ವಾಲ್ ಶೈಲಿಯ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ಭೂದೈಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನರ್ ಹಾಗೂ ನಾರಾಯಣ್ ಅವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೋಳಿಯವ ಅಲ್ಪಾನಂದ ನದಿಯನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಬೆಳದಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಏಕಾಂತ' ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಚಿತ್ರವು ಪ್ರಶಾಂತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಕೋಮಲವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದ ಪ್ರೇಮಿ ಪ್ರಯಾತ, ಮಂಡುವಿನ ಬಾಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆ ರೂಪಮತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸೋಲುತ್ಯಾನೆ. ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ಕಲಾವಿದನು ಈ ಪ್ರೇಮಿಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾದ, ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ದೂರದ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

'ನಾಯಕಾ ಚಿತ್ರಸರಣಿ'ಯೂ ಕೂಡ ಇದೇ

ಪ್ರತಿಭಾಂತ ಕಲಾವಿದನ ಕೆಲಸವಿರಬಹುದು. ಮುಖಗಳಲ್ಲಿರುವ ತೀವ್ರವಾದ ಭಾವನೆಯು ಗುಲೇರ್ ಹಾಗೂ ಕಾಂಗ್ರಾ ಶೈಲಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೀಮಂತ ಕಳೆಯತ್ತು, ಹೆಚ್ಚು ಕೋಮಲವಾದ ಆಕೃತಿ, ಕೈಗಳು ಹಾಗೂ ಉದ್ದವಾದ ಸುಂದರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹೀಗಾದರೂ ಬೆಟ್ಟದ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

'ವಿಪ್ರಲಬ್ಧನಾಯಕಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯತಮ ಹೇಳಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾಯಕಿ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಳದಿ ದಾವಣೆ ಕಂದು ಕುಬುಸ ಹಾಗೂ ಉಜ್ವಲ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಲಂಗ ಧರಿಸಿದ ನಾಯಕಿ ತನ್ನ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ನಿರಾಶ ಹಾಗೂ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಚಿತ್ರದ ಮುನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೂದಿ ಬಣ್ಣದ ಹೊಳೆಯೊಂದು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ನಾಯಕಿಯು ಬಲಕ್ಕಿರುವ ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಗೂ ಎಡಕ್ಕಿರುವ ಎಲೆಗಳ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮರದ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬೆಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮರಗಳು, ಕೆಲವು ಬೂದಿ ಬಣ್ಣದ ಮೋಡಗಳಿರುವ ಪೂಣ ಚಂದ್ರನಿರುವ, ಮಂಕಾದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

'ಉತ್ಕಂಠಿತಿಕಾ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಯು ಹಿಂದೆಯಿರುವ ಕಷ್ಟ ಭಯಂಕರ ಕಾಡನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ದಟ್ಟ ಎಲೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಂಕಾದ ಆಕಾಶ, ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರ ಹಾಗೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೂಗಳು ಹಾಗೂ ಬಿಳಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ದಟ್ಟ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುವ ನೀಲಿ ದಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಕೆಂಪು ಲಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಳದಿ ಹಾಗೂ ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಚಿತ್ರದ ಮುನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೂದಿ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಬಾತುಕೋಳಿ ಹಾಗೂ ಕೊಕ್ಕರೆಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಯೊಂದು ನಿಂತಿದೆ.

ಮಿಂಚು, ಗುಡುಗು, ಮಳೆಯ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ 'ಅಭಿಸಾರಿಕ ನಾಯಕಾ' ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ಚಿತ್ರದ ಮುನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾವುಗಳು ಆ ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಭಯಾನಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳ ದಾವಣೆಯ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಗೆರೆಗಳು, ಅವಳ ಲಂಗದ ಡೊಂಕಾದ ವಿನ್ಯಾಸ ಅವಳ ಭಯ ಹಾಗೂ ಆತಂಕವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಅವನ ಪ್ರಣಯದ ಕಾವ್ಯವು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾದರೂ, ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ರಾಜರು ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ಚಿತ್ರದ ವಸ್ತು ಶೈವ ಅಥವಾ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಆದರೂ, ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ಚಂದನ ತಿಲಕ (ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಚಂದನದಿಂದ ಬರೆದುಕೊಂಡಂತಹ ಅರ್ಧ ಚಂದಿರನ ಗುರುತು) ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಗಿರುವ 'ಕಾಲಿಯ ಧರ್ಮನವು' ಲಂಚಾಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮೊಲಾಲಾಮನ ವಂಶಜನಾದ ಮುಂಕದಿ ಲಾಲಾನಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಆತನು ಇದರ ಕರ್ತೃ ಮೊಲಾಲಾಮನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚಿತ್ರವು ಗೀತ ಗೋವಿಂದದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ನಿರರ್ಥನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಲಿಯ ಹಾವಿನ ಸಂಹಾರಕನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಾಲಿಯ ಹಾವು ಜಮುನಾ ನದಿಯನ್ನು ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಬೃಂದಾವನದ ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನೀಲವರ್ಣನಾದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನು ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ನರ್ತಿಸಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ, ಐದು ನಾಗ ಕನ್ಯೆಯರು ತಮ್ಮ ದೊರೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗ ಗಾರ್ವಾಲಿನ ಭೂದೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ನದಿ, ಅರಮನೆಯ ಕಟ್ಟಡ, ಸುಳಿಗಳಿರುವ ಆಲ್ಪಾನಂದ ನದಿ - ಇವು ಗಾರ್ವಾಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

'ಕೃಷ್ಣ ಸುಧಾಮರ ಕತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸರಣಿಯ ಮೊದಲು ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ಕಲಾವಿದನ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ, ಅದೆ ಸರಣಿಯ ಉಳಿದ ಒಂಬತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳು ಕಲಾವಿದರ ಉತ್ತಮ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ'. ಸುಧಾಮನ ವಾಸಸ್ಥಳ ಚಿತ್ರದ ತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಂಯೋಜನೆಯು 'ಅಭಿಸಾರಿಕಾ' ಹಾಗೂ ಉತ್ಕಂಠಿತಿಕಾ ನಾಯಕಾ 'ಉತ್ಕಾನಾಯಕಾ' ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಹೂಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಸುಧಾಮನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖ ರೇಖೆಗಳು ರೂಪಮತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ, ತೇಪೆಗಳಿರುವ ಲಂಗ ಹಾಗೂ ಮಾಸಿದ ದಾವಣೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯು ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಕೃಷ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ಬಡತನದ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಸಿರು ಹರಿದ ಬಣ್ಣ ತೊಟ್ಟ ಸುಧಾಮ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಅರೆ ಚಕಿತನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎಡೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ತೂತುಗಳಿರುವ ಚಾವಣಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಾಲೊಂದು ಆಧಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮುರಿದ ಚರಕ ಹಾಗೂ ಬುಟ್ಟಿಯು ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮೊಡ್ಡ ಮನೆಯ

ಕಟ್ಟಡವು ಹಿಂದೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

'ವರ್ಷ ವಿರಹ' ಚಿತ್ರವು ತನ್ನ ಗಂಭೀರ ಸೌಂದರ್ಯತೆಯಿಂದ ಗಾರ್ವಾಲ್‌ನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹಾಗೂ ಗಾಢ ಬಣ್ಣಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕ ವೈರುಧ್ಯತೆ ಹೊರಗೆ ಕೋಮಲವಾಗಿ ಸುಭದ್ರತೆ ಸುಂದರ ಭೂದೃಶ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಳೆದುಹೋದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಒಲವು, ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲೆ

ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ ಒಂದು ಭವ್ಯ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಅನೇಕ ವರುಷಗಳಿಂದ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಲೆ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಶಿಥಿಲವಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳು, ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯ ಭೂಕಂಪನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾಂಗ್ರಾದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು ನಾಶವಾದಾಗ, ಈ ಶೈಲಿಯ ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಶೈಲಿಯ ಕೋಮಲತೆ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳ ಅಲಂಕರಣ ಅದ್ವಿತೀಯ ಹಾಗೂ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಪತನವಾದ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ಮೊಗಲರ ಕಲೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ, ಲಕ್ನೋವಿನ ನವಾಬರಲ್ಲಿ, ಪಟ್ನಾ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕತ್ತಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮುಂದುವರೆದರೂ, ಇವುಗಳು ಯುರೋಪಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ರಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಭಾರತೀಯ ಕಲಾಪರಂಪರೆಯ ಪುನರ್ ಜಾಗೃತಿಯು ನಮಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದವರಿಂದ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಾವು ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಇದರ ಕಾರಣ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಭಾವವು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಆಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೪ರಲ್ಲಿ 'ಕಲ್ಕತ್ತ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್' ಎಂಬ ಕಲಾ ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು 'ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕಲಾ ಸಮಿತಿ'ಯ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಬಹಳವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆಗ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ಆದರ್ಶಗಳು ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ಭಾವುಕತೆ, ಹಿಂದಿನ ಕಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ

ಪ್ರಗತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಧಾರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಆಂಗ್ಲರ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಭಾವ ಭಾರತದ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವರು. ಕ್ರಮೇಣ ಅವರು ನೆಲೆಯೂರಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕಲೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಕೆಗೂ ಬಂತು. ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನುಳಿದುದು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅವರ ಕಲೆಯ ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪಗಳ ಪ್ರತಿಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರ, ಭಾವಚಿತ್ರ, ಸಂಯೋಜನೆಯ ಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದವು ಅವರ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಕಲಾವಿದರು ಹಲವು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ವಾತಾವರಣದೊಡನೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಜನಗಳ ನಡುವೆ ಮಿಲನವಾಗದಿರುವುದು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಣ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು

FOR ALL YOUR DOMESTIC
AND INTERNATIONAL
TRAVEL ARRANGEMENTS

CONTACT

A AUGUST
TRAVEL
SERVICE

Agents For
INDIAN AIRLINES &
JET AIRLINES

REGD. OFFICE :
3/15, ASHIANA, SECTOR 17,
VASHI, NAVI MUMBAI
PHONES : 789 1970 * 789 1972
789 2451
GRAMS : AUGTRASERV
ALSO AT :
2/16, KABBUR HOUSE,
SION (E), MUMBAI-400 022.
PHONES : 407 2984 * 409 3573
407 7750

ಇವು ನೋಡಲು ಕೃತಕ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಂಪನಿ ಸ್ಥೂಲ

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿತರನದಿಂದ ಕಂಪನಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಈ ಶೈಲಿ ೧೮೭೦ರಿಂದ ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಮತ್ತು ಈ ಸ್ಟುಡಿಯೋ ಕಂಪನಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಮೊಗಲರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನ ಕಲೆ ಬಂದಾಗ, ಅವರ ಕಲೆ, ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಾಗ, ಕಂಪನಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೀತಿಯ ಶೈಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಷಯ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳು, ಮನೆತನಗಳು, ಉಡುಪು, ಹಬ್ಬಗಳು, ಧರ್ಮ, ಆಡಳಿತಗಾರರ ಭಾವಚಿತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಪರಿಸರ ಮುಂತಾದವು. ಚಾರಲ್ಸ್ ಡಿಲೇ ಪಾಟ್ನಾದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಮುದ್ರಣದ ಬಳಕೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರಭಾವ ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಲಿಥೋಗ್ರಾಫಿ, ಎನ್‌ಗ್ರೇವಿಂಗ್‌ಗಳು ಸಹ ಬಳಕೆಯಾದವು. ಇದರಿಂದ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜವಾದ ಚಿತ್ರಗಳು. ಅಣು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ, ನೈಜ ಕಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಕೃಷ್ಣಾಘಡ್, ಪೆನ್ನಾ, ಬನಾರಸ್, ಮುಸರಾ ಬಾದ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಟುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ತರಬೇತಿ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದೇ ಆದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೆನ್ನಾದಲ್ಲಿ - ಪಿರ್ಕಾಚಿತ್ರ; ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ - ಮೈಕಾ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರರಚನೆ; ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಮೊದಲು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅನಂತರ ತಂಜಾವೂರು, ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಗದ, ಜಲವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ತಂತ್ರಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸಹ ನಡೆದವು. ದೃಷ್ಟಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಳಕೆ, ಯಥಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣಾ ಪದ್ಧತಿಯ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣವುಂಟಾಗಿ, ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಇದೊಂದು ಆಹ್ಲಾನವಾಯಿತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಜನನ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಕಲಾಶೈಲಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಲೆದ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಮತ್ತು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳಗಾಯಿತು. ದಿನೇ ದಿನೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದೊಡನೆ, ಆಧುನಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆಯು, ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಚಾರ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಗಳ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ನವೀನ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಗಳ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬಹಳ ದೂರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಳ್ಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಧಪತನಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಯ ಆಯ್ಕೆ ವಿಧಾನವು ಕಲಾಪ್ರಗತಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾದಂತೆ ಅದರ ಕುಂಠಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಮೂಲ ಭಾರತೀಯ ಅಥವಾ ಮೂಲ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶೈಲಿಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿರುವ ದೋಷವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಲಾವಿದನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಮೂಲ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾರತೀಯ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಇವೆರಡೂ ಶೈಲಿಗಳ ಪರಿಭಾಷೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವೆರಡೂ ಶೈಲಿಗಳ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲದೇ ಎಂಬುದು ಕಲಾವಿದನ ಮುಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ರವಿನರ್ಮನು ಭಾರತದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವಾಗಲೂ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ವಾದ ನಂತರ, ಕಲಾಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರರಚನಕಾರರು ಬೆಳಕು - ನೆರಳುಗಳು ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಭಾವನಾ ಮಟ್ಟವು ಭಾರತದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶೈಲಿಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಮಾನವಾಗಿರಲಾರದು. ಆದರೂ ರವಿ ವರ್ಮನು ಭಾರತೀಯ ಕಥಾರೂಪಕಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವನು. ಆತನ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಜ ರವಿ ವರ್ಮ

ರವಿ ವರ್ಮನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶೈಲಿಯು ಕಲೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಪೂರ್ವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಶೈಲಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಈ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಕಲಾವಿದರು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಎದೆ ಕವಚ (ಕುಪ್ಪಸ) ತೊಟ್ಟ ಗುಲಾಬಿ ಕನ್ನೆಗಳು, ಎದೆ ತೋರಿಸುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಚಿತ್ರ ರಚನೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಯು ಪ್ರೇರಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ರವಿವರ್ಮನು ತನ್ನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಮಾಜ ನೀತಿಯನ್ನಳವಡಿಸಿರುವನು.

ರವಿವರ್ಮನು ಹೀಗೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಅನೇಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶೈಲಿಯೊಡನೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯು ತನ್ನ ತನವನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಹೋಗಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರೊಡನೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡ ಕ್ಯೂಬಿಸ್ಟ್ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ, ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ರೂಪಕ ವಸ್ತುಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವಾದವು.

ಕ್ಯೂಬಿಸ್ಟ್ ಕಲಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳು, ಆಕಾರಗಳ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ವಸ್ತು ಪರಿಸರಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರತೆಯಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಕ್ಯೂಬಿಸ್ಟ್ ಕಲೆಯು

ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆ ಕಲೆಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಭಾರತದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲತೆಯುತ್ತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೆಲವು ಕಲಾಕಾರರು ಕ್ಯೂಬಿಸ್ಟ್ ಕಲಾಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾಗಿ, ಸತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕೀರ್ತನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಲಾಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರಚಂಡ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ, ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅವನು ಕಲಾ ಶೈಲಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ ಚಾಣಾಕ್ಷತನ ತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಸ ಶೈಲಿಯು ಸಂಕುಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಶೈಲಿಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಗಮನವಿತ್ತುದರಿಂದ ಆ ಕಲೆಯು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನವೀನ ಬದಲಾವಣೆ ಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿ, ತನ್ನದೇ ಆದ ರೂಪು ರೇಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೆರಗನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆ ಯೆಂದರೆ ಹಳೆಯ ಕೃತಿಗಳ ರೂಪಾಂತರಗಳ ರಚನೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ರವಿವರ್ಮನು ಮತ್ತಿತರ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲಾವಿದರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಇಟ್ಟ ಅಪ್ರತಿಮ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಅವರಿಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಫಲ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶೈಲಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿಶ್ಚಿತ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವರ್ಧನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಜನಾಕರ್ಷಣೆ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಶೈಲಿಯ ವರ್ಧನೆಗೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪರಿಸರದ ರಚನೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯನ್ನು, ಮುಸುಕುವಾಡಿದ್ದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಕಲೆಯಿಂದ ಹೊರತರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದನ ಭವಿಷ್ಯವು ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಸಮಾನ್ಯವಾದ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶೈಲಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಡಚಣೆಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಅನೇಕ ಬರಹಗಾರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿ, ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದುವು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುಂಬಯಿ, ಮದರಾಸು, ಲಾಹೋರ್, ಕಲ್ಕತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದುವು. ಸರ್ ಜೆ. ಜೆ. ಕಲಾಶಾಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಲಾಶಾಲೆಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಅದರಂತೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ ಸಹ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರೆಲ್ಲ ಈ ಕಲಾಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದವರು.

ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು ತೈಲವರ್ಣದ ಬಳಕೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲಾವಿದರ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಬದಲಾಯಿತು. ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ರಚಿತವಾದುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜ ರವಿವರ್ಮ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಹಾಗೂ ಜನರ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಕಲಾವಿದ.

ರವಿವರ್ಮ

ರವಿ ವರ್ಮನ ಚಿತ್ರಗಳು ೧೮೫೦ರ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುವು. ಈವತ್ತಿಗೂ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರು ರವಿವರ್ಮನಷ್ಟು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವಷ್ಟು ಇನ್ನಾವ ಕಲಾವಿದನೂ ಗೆದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ರವಿವರ್ಮನು ಯಾವುದೇ ಕಲಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿತವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪಾಠ, ತಂಜಾವೂರು ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದವು. ಇವನ ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥಾನಕಗಳು ಭಾರತದ ಸಂವೇದನಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅವನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗಾಗಿ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಚಿತ್ರಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ. ರವಿವರ್ಮನು ಭಾರತದ ಪೌರಾಣಿಕ, ದೇವದೇವತೆಗಳು, ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು, ನೈಜ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದ. ದಮಯಂತಿ, ಸಂಗೀತಗಾರರು, ಶಕುಂತಲಾ, ಮಹಿಳೆ, ಹಣ್ಣು ಮಾರುತ್ತಿರುವುದು, ಮೇನಕಾ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಚಿತ್ರಗಳು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕಲಾವಿದನೂ ರಚಿಸಿಲ್ಲ. ಬಾದಾಮಿ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಹೊಯ್ಸಳ, ಎಲಿಫೆಂಟಾ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬರುವ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರ ಮತ್ತು ಕಲಾ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ರವಿವರ್ಮನ ಚಿತ್ರಗಳು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದವು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಕಲೆಯ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು. ದೇವದೇವತೆಗಳು, ಕೀತಾಲಂಕಾರ, ಉಡುಪುಗಳು, ಆಭರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಚಿತ್ರರಚನೆಗೆ ರೂಪದರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾಶೀಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ. ಇವನ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನ ಚಿತ್ರಗಳು ಮುದ್ರಣಗೊಂಡು, ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರೆತು, ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾದುವು.

ಆದರೆ ಬಂಗಾಲದ ಕಲಾವಿದರು, ರವಿವರ್ಮನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಿಯನಾದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಚಿತ್ರಗಳು ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಮಹಿಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ರೂಬೆನ್, ಟಿಸ್ಟಾರ್ ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಜಾನಪದ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಬುಡಕಟ್ಟು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಗಳು ಅಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದು, ಜೀವಂತ ರಚನಾಕ್ರಮ ಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಗಳು ಬಹಳ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪಟುವಾ, ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಧುಬನಿ ಮುಂತಾದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೂಲಭೂತ ರಚನಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆಧುನಿಕ ಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದು ಕಾಳಿಘಾಟ್ ಚಿತ್ರಗಳು.

ಭಾರತದ ಜಾನಪದ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಬಳಿಯಿರುವ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕಾಳಿಘಾಟ್ ಎಂಬ ಸ್ಥಳವಿದ್ದು, ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಹಿಂದೆ, ಇಲ್ಲಿನ 'ಪಟುವಾ' ಎಂಬ ಪಂಗಡದ ಕಲಾವಿದರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರ ಚಿತ್ರಗಳ ವಸ್ತುಗಳು ಶಿವ, ದುರ್ಗಿ, ಕೃಷ್ಣ - ಬಲರಾಮ, ಹನುಮಾನ್, ಮಹಾಭಾರತದ ದೇವತೆಗಳು, ಮತ ಪುರಾಣ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರ, ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ

ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆ, ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸುವ ಕುಂಚದ ನೈವ್ಯಣ್ಣು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಲಾವಿದ ಯಾವ ಭಾಗದಿಂದ ಹೊರ ರೇಖೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಕೊನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಕಲಾವಿದರು ಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಚಿಸಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಸುರಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತುವಂತೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇವರು ಕುಂಚದಿಂದ ರಚಿಸಿದ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನವೀನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸಹಜತೆಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯ ವಶಾದ ಕುಂಚದ ರೇಖೆಗಳು; ಇವನ್ನು ಚೀನಾದ ಅಂದವಾದ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡದೆ ಸರಾಗವಾದ ಚಲನೆಯನ್ನು ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕಾಳಿಫಾಟ್ ಚಿತ್ರಗಳು ಆಧುನಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಧುನಿಕ ಕಲಾವಿದರು ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಅವು ಆಧುನಿಕ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ, ಲಾಹೋರ್, ಲಕ್ನೊ, ಕಲ್ಕತ್ತ, ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಇವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಲಾ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಬಂದವರು ಸಹಜವಾಗಿ ಯಥಾರ್ಥ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಅಂಗ್ಲರು ಅದ್ವಿತೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಕಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶದ ವಿಚಾರಗಳೇ ತುಂಬಿದಾಗ, ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್‌ನು ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಹುಡುಕುವಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದನು. ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯನಾದವನು ಇ.ಬಿ. ಹ್ಯಾವೆಲ್. ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್‌ನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿದ್ದರು. ಇ.ಬಿ. ಹ್ಯಾವೆಲ್‌ನು ಒಂದು ವಿಕಸಿತವಾದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ವಂತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದ ಕೇವಲ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶದ ಕಲೆಯ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನು ಏನೂ ಲಾಭ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಆಳವಾದ ಪ್ರೇರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ

ಕಲೆಗೆ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಲಾಕಾರರ ಸಮರ್ಥನೆ ದೊರೆತರೆ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಭವಿಷ್ಯ ಉಜ್ವಲಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು.

ಹ್ಯಾವೆಲ್‌ನು ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದನು. ಅವನು ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಲೆಯ ಅಂಧ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಇವರಲ್ಲದೇ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಆನಂದಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಅವರು ಬರೆದ 'ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಗೊತ್ತುಗುರಿ' ಜಗತ್ತಿನ ಕಲಾವಿದರ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆಸಿತು. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಅಂದೋಳನ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಒಲವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಮೂಲ ಕರ್ತರೆಂದು ಹ್ಯಾವೆಲ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಆನಂದಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಆ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳ ಅನೇಕ ಧೈಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಅಜಂತಾ ಮತ್ತು ಬಾಗ್ ಶೈಲಿಗಳು ಮೊಗಲರ ಚಿತ್ರಕಲಾ ನೀತಿಗಳು ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣ ಚಿತ್ರ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ರಜಪೂತ ಮತ್ತು ಪಹಾಡಿ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು; ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಲ್ಲೇಖನಗಳು, ಕಲಾಶೈಲಿಗಳು, ಮತ್ತಿತರ ವಿಷಯಗಳು ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು, ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಭರಿತವಾಗಿದ್ದ ಚರಿತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾದವು.

ಹ್ಯಾವೆಲ್‌ನ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರ್ ಪ್ರಮುಖರು. ಅವರು ಒಂದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು, ಇವರ ಮನೆತನದ ಇತರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವನಿಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರು ನವ ಯುವ ಚಿತ್ರಕಾರರ ಒಂದು ಸಮೂಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಹಾಗೂ ಇದು ಬಂಗಾಲದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆಯಿತು.

ಬಂಗಾಲದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಆಂದೋಳನ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾ ಪರಂಪರೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉತ್ಸುಕರಾದ ಕಲಾಕಾರರು ಸ್ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಅಂಜತಾದ ಮನೋಜ್ಞ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ

ಕೆಲವರು ಮೊಗಲ್, ರಜಪೂತ ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿದರು. ಯಥಾರ್ಥ, ಸಾದೃಶ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪೌರಾಣಿಕ, ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಉವರ್ ಖಿಯ್ಯಾವ್‌ನ ರುಬಾಯಿಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ಮರಣೀಯ ಘಟನೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿಸಿದರು. ರೇಖೆಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಳೆದುಹೋದ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲಕೊಟ್ಟರು. ವಿವರಣೆ, ಅಲಂಕಾರದ ಸುಕುಮಾರತೆ, ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಭಾವ ಭಂಗಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಗೀತಾತ್ಮಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಲಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶೈಲಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ.

ಕಲಾವಿದರು ಯೂರೋಪಿನ ಪದ್ಧತಿಯ ತೈಲವರ್ಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಜಲವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ಕಲಾವಿದರು ಚೈನಾ, ಜಪಾನಿನ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಈ ಕಲಾವಿದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಕಲಾಪರಂಪರೆಯ ಪುನರುದ್ಧಾರವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವಿಕಾಸವು ಆಯಿತು. ಈ ಆಂದೋಳನದ ಕೆಲವು ಪ್ರವರ್ತಕರನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅವನಿಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರ್

ಅವನಿಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರು ಕಲ್ಕತ್ತ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಟಾಗೂರ್ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು, ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಕಲೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳ ವಿಷಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಚೈನಾ, ಜಪಾನ್ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಜಲವರ್ಣದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಅಜಂತಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಲವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು, ಸುಲಲಿತವಾದ ರೇಖಾ ವಿನ್ಯಾಸ, ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇವರ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೂ ಸಹಕಾಣಬಹುದು. ಚಿತ್ರಾಂಗಧ, ಅಭಿಸಾರಿಕೆ, ಕಚದೇವಯಾನಿ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ, ಅರೇಬಿಯನ್ ನೈಟ್ಸ್, ಷಹಾಜಹಾನನ ಮರಣ ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದುವು.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ

(ಪುಟ 16ಕ್ಕೆ)

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಸ್ತು

ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮೂಲವಿಷಯ, ಸಂಗತಿ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾದ ಪಾತ್ರವೊಂದು ಇರಲೇಬೇಕು. ಅದನ್ನದರ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶಿತ 'ಪ್ಲಾಟ್' (Theme Plot) ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಇತರ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳು ಇರುವುದಾದರೂ ಅವು ಅಮುಖ್ಯವೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ವಿವರ. ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಬಳಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗಿಂತ ಮೂಲ 'ವಸ್ತು'ಗಳೇ (Subject Matters) ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇನ್ನು ಆ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಗತಿ ಮತ್ತು ಗುರಿ (ಉದ್ದೇಶ) ಇರುವುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೊಯ್ಯ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಧೋರಣೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ವಸ್ತುವೇ. ಅದೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುವುದು.

ವಸ್ತು ನಿಷ್ಪತೆಯು (Objectivity) ಮೂರು ವಿಧಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ...

1. ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಬರೆದದ್ದು. ಉದಾ : ರಾಮನ ಕುರಿತೊಂದು ಕಥೆ, ನವಿಲಿನ ಕುರಿತೊಂದು ಕವಿತೆ, ಹಸುವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಇಂತಹವು. ಈ ವಸ್ತು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಳಿಯುತ್ತದೆ.
2. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರುವ ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಇರುವಂತೆ ತೋರುವ ಸತ್ಯದ ಕುರಿತಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಸಹ್ಯದಯ ಓದುಗರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಭಟ್ಟ ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗಳಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಕಥೆ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಹಟ ಮಾರಿತನ ಮತ್ತು ಪೌರುಷ, ಸಾರ್ಥಕತೆ ಸಂತ್ಯಪ್ತಿಯಂತಹ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವಾಗ... ಇತ್ಯಾದಿ,
3. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಪರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಇದು ಬಹಳ ನಿಗೂಢ ವಾದದ್ದಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಲೇಖಕನಿಗೂ ಓದುಗ ನಿಗೂ (ಹಾಗೆಯೇ ಸಮರ್ಥ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೂ) ವಕೌಲ್ಯವಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಬಹುದು. (ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮಾಯೆ - ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಾರ ಮಾರ್ಥಿಕ ದಿವ್ಯತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸ ಬಹುದು).
ವಸ್ತು ನಿಷ್ಪತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ

ಒಂದು ವಾಸ್ತವ ಕಾಣಮಾರ್ ವಿನಾದರೂ ಇದೆಯೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಕೆಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಪೆಯೆಂಬುದು ವಸ್ತು ನಿಷ್ಪೆಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಗತಿ ಎಂದೆನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಅದು ನಿಜವಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಪೆ ಬೇಕು, ಆಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏನು ಮಾಡಿದನು, ಯಾವ ಧೋರಣೆ ಹಿಡಿದನೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗದು. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಪತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಪತೆ ಯಾಗುವುದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಗಳ ಪೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಶೀಲಗುಣವು ವಸ್ತುವಾಗಬಲ್ಲುದು. ಬರಹಗಾರನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಇಲ್ಲವೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂಬದಿಗೆ ತಳ್ಳಿ, ಕೃತಿಯ ಪಾತ್ರ - ಸನ್ನಿವೇಶ - ಕ್ರಿಯೆ - ಅಲೋಚನೆ ಅಂತರ್ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ಓದುಗನನ್ನು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಪರತೆಗೆ ಬದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಓದುಗನ ಸ್ವಂತ ನಂಬುಗೆ ಭಾವಗಳು ಎದ್ದು ಪ್ರಕಟವಾಗದಂತೆ ರಚಿಸುವುದು ಕೃತಿಯು ವಸ್ತುನಿಷ್ಪೆ ಕೃತಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೂ ಇಂದಿನ ನಿತ್ಯವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಪಾಪರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲೂ ಲೇಖಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿರುಚಿ, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಭಾವನೆ, ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳು ಪ್ರದರ್ಶನಾರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚಿದಳು ಎನ್ನುವಾಗ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಲೇಖಕನ ಬಗೆ ಬೇರೆ, ನಿಜವಸ್ತುವು ಬೇರೆಯೇ ಇರಬಹುದು. (ಪ್ರದರ್ಶನಕಿಟ್ಟಿದ್ದು ಸುಂದರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹಾಗೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು ಎನ್ನಿ) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ಮರಣಪದ ಪ್ರಬಂಧವು ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರ 'ಅಲೆಯುವ ಮನ' ದಲ್ಲಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ಮರಣಪದ ಕವಿತೆಗೆ ಡೈಲಾನ್ ಥಾಮಸರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಪೆ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಪೆ ಹೇಳಿಕೆಗಳಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಿರದಿದ್ದರೂ ಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಪೆ ಸ್ಮರಣಪದ ಲೇಖನಗಳೊಳಗಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಪೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ತಥಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ತರುವುದು ಲೇಖನ ಕೌಶಲವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.

ಒಂದು ಕಥಾ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇತಿವೃತ್ತವೆಂದೂ ಅದರ ವಿವರಣೆ ವರ್ಣನೆ (Narration) ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಆಗ ವಸ್ತುವು ಇತಿವೃತ್ತದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು

ಕಾಣಬಹುದು. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೌಜನ್ಯವು ಮೂಲವಸ್ತು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿವೇಚನೆಯು ಮೂಲವಸ್ತು.

ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಅಭಿಲಾಷಿಕ ವಸ್ತುವು ಕಾವ್ಯ. ನಾಟಕ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿ ಕಥೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾದ ಉಪಕಥೆಗಳು, ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು (Digressions) ಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ರಾಮನು ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಹಲ್ಯೆಗಿದ್ದ ಪೂರ್ವತಾಪದ ಕಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಜೂಜಿನ ಕಥೆಯೊಂದಿಗೆ ನಳರಾಜನ ಜೂಜಿನ ಕಥೆಯೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕಗಳು ಚಿಕ್ಕದಿರಬಹುದು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶಬರಿಯ ಉಪಾಖ್ಯಾನ) ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೇನಲ್ಲ.

ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಸ್ತುವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾಳಿದಾಸನ 'ಶಾಕುಂತಲ' ನಾಟಕವು ಮಹಾಭಾರತದ ಉಪಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರ 'ತಲೆದಂಡ' ನಾಟಕವು ವೀರಶೈವ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಆಧಾರಿತವಾದದ್ದು, ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉತ್ಪಾದಿತವಸ್ತುವು ಲೇಖಕನ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಬೇರೆಯೆ ರೂಪು ತಾಳುವುದುಂಟು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುವಿನ ಪುನರುಕ್ತಿಯ ಬೇಸರವು ಓದುಗನಿಗೆ ತಟ್ಟದೆ, ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕತೆಗಾರನ ರೀತಿ, ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೊಸ ಕಥಾ ವಸ್ತುವು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಬರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪೀಡೆಯಂತಾ ದೀತು, ತಿಳಿಯಲು ಕಷ್ಟವಾದೀತು.

ವಸ್ತುವು ಕೆಡದಂತೆ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವ ಲೇಖಕನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ವಸ್ತುವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಓದುಗನನ್ನು ತಿರುಗಾಡಿಸಿ ಕೊನೆಗಾದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಗಮನವಿರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಲೇಖಕನು ಮಾಧ್ಯಮನು., ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಮರೆತು ಗಳಹುವ ಹರಟೆಮಲ್ಲನು ಹೀನನು.

ವಸ್ತುವಿನ ಉಪಯೋಗಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಭಾವ (ಪ್ರಕೃತಿ) ಗುಣ, ಪರಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸಾಧಾರಣ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಲೇಖಕನು ಅದನ್ನು ಆದರ್ಶೀಕರಣ (Idealisation) ಗೊಳಿಸುವನು. ಅವನದು ಆಗ ಸಮರ್ಪಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ (Expression) ಯಾದೀತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಮರ್ಥ

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆ

ಭಾಗ - 1

ಶ್ರೀ ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾರಂತರು ಆದ್ವಿತೀಯರು. ಅವರದು ಸಾಗರ ಸದೃಶ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ, ಲಲಿತಕಲೆ ಮೊದಲಾದವು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದರೂ ಮೂಲತಃ ಅವರು ಲೇಖಕರು. ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಆದರೆ ಅವರು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿದವರಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚ, ಬಾಲ ಪ್ರಪಂಚ, ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಪರಿಸರ, ರಾಜಕೀಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ಶಬ್ದಕೋಶ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರವಣಿಗೆಯೂ ಒಂದು ಕಾಯಕ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ.

ಕಾರಂತರ ಬರಹಗಳೆಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು (Documentation). ಕಾರಂತರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು, ನಾಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿ ಅದರ ಆಳ ಅಗಲ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಬರೆದರು. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅನ್ಯ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು (Interdisciplinary) ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಒಳಗೆ ತಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದವರು ಕಾರಂತರು. "ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟವರು ಕಾರಂತರು" ಎಂಬ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಜಾಂಶವಿದೆ. ಕಾರಂತರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ, ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ, ನಮಗೆ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನುಭೂತಿಯಿದೆ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದೆ, ರಸಾನುಭೂತಿಯಿದೆ. ಕಾರಂತರಿಗೆ 'ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪರಿಪಕ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬರೇ ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕದ ಸರಕಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಗುಡಾಣವಲ್ಲ. ಅವು ಮಹತ್ವದ ಸಾಮಾಜಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಅವು ಒಬ್ಬ ಮಾನವತಾವಾದಿಯ ಬಿಸಿಯುಸಿರು. ಕಾರಂತರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆಸಕ್ತಿಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅವರಿಗೆ ಹೊರತಾದುದು ಯಾವುದು? ಎಂದು ಕೇಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಅತ್ಯತಿಷ್ಠ ತ್ಯಾಗುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ.

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರದು ಸಾಗರ ಸದೃಶ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಚಿಂತಕರಲ್ಲಿ ಅವರದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹೆಸರು. ಕಾರಂತರು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ವಿಚಾರ ಪ್ರಪಂಚ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಕಾರಂತ ಜನ್ಮ ಶತಾಬ್ದಿ ವರ್ಷ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇಸರು ಈ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಈಗ ನಾವು ಅವರ ಜನ್ಮ ಶತಾಬ್ದಿಯ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಪ್ರಿಯರು. ಅವರನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಕಾರಂತರ ವೈಚಾರಿಕತೆ : ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರ ಈ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳ ನಡುವೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಜಿಸ ಬಹುದು. ಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಗ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಮೊದಲು ಆಗಬೇಕಾದುದು ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿ (12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿ ಈ ಮಾದರಿಯದು) ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಳ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಇವು ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳೂ ಹೌದು.

"ಓದಿದಾಗ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು, ಚಿಂತನೆ, ಮನನಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದು, ಚಿಂತನೆ ಮನನಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದು, ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಆ ಕುರಿತ ಆ ವರೆಗಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಆಯಾಮವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿತ್ತಾರದ ಕ್ಷಿತಿಜಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವುದು. ಇದುವೆ ಎಲ್ಲ ವೈಚಾರಿಕ ಬರಹದ ವರ್ಮವೂ ಧರ್ಮವೂ ಆಗಿದೆ" ಎಂದು ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. (ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ 5, ಪುಟ 6-7) ಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯದ

ಗುರಿ ಮಾಹಿತಿ (Information) ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುರಿ ಮಾನಸಿಕ ಮಾರ್ಪಾಟು (Transformation) ಅಥವಾ ಸುಧಾರಣೆ (Reformation) ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ಷಿತಿಜದಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವರು. ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬದುಕಿನ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಕಾರಂತರು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಲೇಖಕರು. ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಲೇಖನಿಯ ಮೂಲಕ ಸದಾ ನೀರೆರೆದವರು. 'ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದರೆ ಕತ್ತಿ ಮಸೆಯುವುದು, ಯಾರದೋ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಎಂದೇ ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ವಿಚಾರ

ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ಅಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ವಿಚಾರ ಶೀಲತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಜನಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಾಂತಿಯೇ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಹಾಮಾನಾ, ಕಾರಂತರು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗಿದ್ದೇ ಬಂಡಾಯ ಹೂಡಿದವರು. ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನವು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ - ನೋಡಿ ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಬರುವುದು. ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನ ಎಂಬೆಲ್ಲವೂ ಬಾಲಿತ. ಯಾರಿಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಗುತ್ತಿಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದಿಟ್ಟ ನಿಲುವು ಕಾರಂತರದು. ಕಾರಂತರ ಪ್ರಜ್ಞೆ 'ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿನೋಡು' ಎಂಬಂಥದ್ದು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅನಂತರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರಗತಿಪರವಾದುದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು

ಕ.ಸಾ.ಪ.ದಲ್ಲಿ ಈಗ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾಗಿದೆ - ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಪುನರೂರು

ಸಂದರ್ಶನ : ಡಾ. ಜಿ.ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಳೆಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಗುರುತರವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಅದು ಒಂದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಬೆಲ್ಜಾ ಘಟಕ, ಗವಿನಾಡು, ಹೊರನಾಡು ಘಟಕಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಈಗ ಅದು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಘನತೆಯಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅದು ಕನ್ನಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ.

ಒಂದು ಊರಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಕಳೆ ಬರುವುದು ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ; ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ. ಪುನರೂರಿನ ಹೆಸರು ಇಂದು ಮನೆ ಮಾತಾಗಿರುವುದು ಹರಿಕೃಷ್ಣರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅವರ ಮೇಲಿದೆ. ಪುನರೂರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಗದಕ್ಕಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ 21ನೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಪುನರೂರು ಅವರು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಹುಮತದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪುನರೂರು ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬರೇನಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರು ಮನೆಮಾತಾದವರು. ಅಲ್ಲಿ 70 ತಾಲೂಕು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, 11 ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ಅದ್ಭುತ ಸಂಘಟಕರಾಗಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದವರು. ಬೆಲ್ಜಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅವರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮೂಲಚೂಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಪುನರೂರು ಅವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ತುಸು ಬಿಡುವಿತ್ತು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲಾಗಿದೆ.

ನಿಂತ ನೀರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆನ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಒಳಗೆ ಹೋಗದೆ; ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೇ ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಧೈಯ ಧೋರಣೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಾರದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸಾಹಿತಿಯಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವಕ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸೇವೆಗೆ ನನಗೊಂದು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳೇ ಚುನಾಯಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಯಾವನಿಯಮಾವಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಏನಾಗಿದೆ? ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಂದ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ನಿಂತ ನೀರಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಆರೋಪ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೊಸ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಹುಮತದಿಂದ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿರುವ ನೀವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಮನ್ನಡೆಸಬಯಸಿದ್ದೀರಿ?

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಆರೋಪವಿದೆ. ಇದು ವಾಸ್ತವವೂ ಹೌದು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನಿನ್ನ 175 ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಸಾಪ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಪುನರ್‌ಮುದ್ರಣ, ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಹೊಣೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮೇಲಿದೆ. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿ, ತಾಲೂಕು, ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮಾರುವ; ಅಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡಾಸಕ್ತರನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಬರಬಂದ ಸಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಈಗ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೂ ಬಂದು ಹೋಗುವಂತಾಗಬೇಕು. ಈಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಜಾತ್ರೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಆರೋಪವಿದೆಯಲ್ಲ; ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವೇನು?

ಉತ್ತರ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ರಾಜ್ಯ, ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲೂಕು ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿನ್ನ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಕನ್ನಡಿಗರು ಒಂದಾಗಿ ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತಾಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಸುಖವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ತಿಳಿಸುವ ಅವಕಾಶವಾಗಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಏನೂರು ಆರು ನೂರು ಪುಸ್ತಕ ಮಳಿಗೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಸಾರ, ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾರಾಟ ಇವೆಲ್ಲ ಬೇಡವೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಂದವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಅವಧಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವಾಗ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಸಾಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ತಾಲೂಕು, ಹೋಬಳಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಹೊಸ ಮುಖಗಳಿಗೆ ವೇದಿಕೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಲಕ್ಷಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 70 ತಾಲೂಕು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಅನುಭವದಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಹಬ್ಬದ, ಉತ್ಸವದ, ಜಾತ್ರೆಯ ಸ್ಮರಣಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಇದು ಕನ್ನಡದ ಹಬ್ಬ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಸವ ಎಂದು ಮುಖ ಪಡೋಣ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು - ನುಡಿಯ ಬಗೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಮನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಬೇಕೇಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಬೇಕೆ?

ಉತ್ತರ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಅಗತ್ಯ. ಚುನಾವಣೆ ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಪರ್ಧೆಬೇಕು. ಅದು ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಳೆದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಷ್ಟ ಸುವಿಗಳ ಪರಿಚಯ ನನಗಾಯಿತು. ಈ ಚುನಾವಣೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 18,000 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಓಡಾಡಿದೆ. ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ, ಅವರೇನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದವು.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರ ತರುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಹೇಗೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ?

ಉತ್ತರ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರ ತರುತ್ತಿದೆ. ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರದ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ; ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವ ಕೆಲಸ ಸರಕಾರದ್ದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿದರೆ ಹಣವೂ ಶ್ರಮವೂ ಉಳಿತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನಡೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ? ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಅಪಾಯವೊದಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನೆಲ, ಜಲ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹಿತಾ ಸಕ್ತಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಸ್ಪಂದಿಸಿದೆ; ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಶಾಸಕರ, ಸಂಸದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಅಂಗ್ಲ ಮಾಂಧ್ಯ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಹೆತ್ತವರಿಗೂ ಬೇಡವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಗತಿ ಆಗಬೇಕಾದ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳೂ ನಮ್ಮ ಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರಿಷತ್ತು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಬಹು ಭಾಷೆಗಳು ಬಂದಷ್ಟೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಡೆ

ಗಣಿಸಿ ಅಲ್ಲ. 'ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಗಿದೆ?

ಉತ್ತರ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಚುನಾವಣೆಗಾಗಿ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಸಾಲ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಮೃತ ನಿಧಿಯ ಹಣದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ಅಮೃತ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹದ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರವೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದ ಸಂಬಳವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅನುದಾನವೇನಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ; ದಾನಿಗಳ ನೆರವಿನ ಮೂಲಕ; ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಧನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಹೊರನಾಡಿನ ಕನ್ನಡದ ವಿಳಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಯೋಜನೆಗಳಿವೆಯೆ?

ಉತ್ತರ : ಅಂಥ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳೇನು ಸದ್ಯಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಳನಾಡಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಘಟಕದ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರನಾಡಿನ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಯಾಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದತ್ತಿ ಹಣದ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡೇತರರಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಸಾಪದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ?

ಉತ್ತರ : ಬಿಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರತಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಅದನ್ನು ಪುನರ್ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಪುನರೂರು ಅವರೊಂದಿಗಿನ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಬಂದು ಹೋದವು. ವಿದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರವರೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ತಲುಪಬೇಕು ಎಂಬ ಹಂಬಲ ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಪುನರೂರು ಅವರದು. ಅವರೊಬ್ಬ ನಿಸ್ಸಹ ಕೆಲಸಗಾರ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಹತ್ತರೊಳಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಎಂಬಂತಾಗಬಾರದು; ಜನತೆಗೆ ಅದರ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನ ಲಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಏನೆಲ್ಲ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕನಸು ನನಸಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಶುಭ ಹಾರೈಸೋಣ.

MATRIMONIAL

Alliance invited for Kannada Smartha Bramhin Boy. 28, 5.9", 4 Lacs/ anum

Looking for enterprising graduate Cast No bar. Contact Mr. Swamy 022-632 7372, 9821154453, 0821-54453

Email nns74@yahoo.com 8/12, Vishaka Apartments, New Link Road, Andheri (W), opp. Lotus Petrol Pump, Mumbai-400 053

Alliance invited for smartha Brahmin boy 31, 5' 7 1/2", over 3 lacs/annuam Vishwamitra Gotra, working as Manager (Content Website) in a leading company in Mumbai E-mail : naja@vsnl.com Box No. 7.

TRIMURTI

JEWELLERS

GOLD AND DIAMOND ORNAMENTS

460/4, Venkatesh Niwas,
Ground Floor,
Bhaudaji Road,
Opp Mysore Association,
Matunga (C.Rly.)
Mumbai-400 019.

Phone : 402 34 85

ಸುತ್ತಮುತ್ತ

ಎನ್.ಸಿ. ದೇಸಾಯಿ ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಉದ್ಘಾಟನೆ.

ಓರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಎನ್.ಸಿ. ದೇಸಾಯಿ ಅವರ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಮತ್ತು ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ಡಾ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದೆ ರೇಖಾರಾವ್ ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸಿ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು, ಇಂದು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿ ತುಂಬಿರುವಾಗ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಂದೇಶ ಸಾರುವ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಿಯಿಸುವ ಇಂತಹದೊಂದು ಪ್ರದರ್ಶನ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಕಲಾವಿದ ದೇಸಾಯಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರಿದರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಡಿವೈನ್ ಪಾರ್ಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಜತೆಗೂಡಿ ಆಯೋಜಿಸಿದ ಈ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಎನ್.ಸಿ. ದೇಸಾಯಿ ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಕುಂಚವೇ ತನ್ನ ಜಪಮಾಲೆ ಎಂದರು. ಕುಂಚವೇ ಆಗಲಿ, ಲೇಖನವೇ ಆಗಲಿ ಅದೇ ತನಗೆ ತಪಸ್ಸು ಎಂದು ಹವ್ಯಾಸಿ ಪತ್ರಕರ್ತರೂ ಆಗಿರುವ ದೇಸಾಯಿ ನುಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಡಿ, ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಓದಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ವಿಶ್ವದ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂದರು. ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಅದು ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಪಕ್ಕಗೊಂಡು ಹೊರ ಬಂದಾಗಲೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೇಸಾಯಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರವಿ ರಾ. ಅಂಚನ್, ತಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳಿದವರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ಬಹುಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಂಚದ ಮೂಲಕ ದೇಸಾಯಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಾದನೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಮುಂಬಯಿಗಳು ತಲೆಬಾಗಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಡಿವೈನ್ ಪಾರ್ಕನ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಉಡುಪರು, ದೇಸಾಯಿಯವರು ಬರೆದ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲ, ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಕಲೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಅವರ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು, ಚೈತನ್ಯಕಲ್ಲ. ಅವರ ಕಲಾ ರಚನೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಹೌದು ಎಂದರು. ಈ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ಒಯ್ಯಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಡಾ. ಉಡುಪರು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಡಾ. ಸತಿಶಂಕರ ಕಾಮತ್ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ನಂದನ ಪ್ರಭು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರೂಪಿಸಿ ವಂದಿಸಿದರು.

ಮುಂಬಯಿ ವಿವೇಕ ಜಾಗೃತ ಬಳಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಜಯರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ ಡಿವೈನ್ ಪಾರ್ಕನ ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳಾದ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಸೋಮಯಾಜಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಗೌರವ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಭರತ್ ಕುಮಾರ್ ಪೊಲಿಪ್ಪ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದ ಮುಂಬಯಿ ಯುವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು

ಮುಂಬಯಿನ ಡೊಂಬಿವಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೈಸೂರು ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೃಂದವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಪ್ರತಿ ಬುಧವಾರ ಸಂಜೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಕನ್ನಡ ಭವನದಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ 22-5-2002ರಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಸುವಾಗ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯತ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಕುಮಾರಿ ಸೌಮ್ಯರವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ 'ಸತತಗಣನಾಥ' 'ವಂದಿಶೆ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಶಾರದೆ ಜಯ ಜಾರೀ ಕೀಮತ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ, ವೋಹನರಾಗವನ್ನು ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೃತಿ 'ಬಾರಯ್ಯ ರಂಗ'ವನ್ನು ನೆರವಲ್ ಮತ್ತು ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿ ತಾವು ಉತ್ತಮ ಗಾಯಕಿಯೆಂದು ಸಾಬಿತು ಪಡಿಸಿದರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದುಶಿ ಉಮಾನಾಗಭೂಷಣ್ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಉಗಾ ಭೋಗದ ತಿಲ್ಲಾನವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಹಾಡಿದರು.

ನಂತರ ಕುಮಾರಿ ಸೌಮ್ಯ, ಸುಕನ್ಯ, ಗಾಯತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಇವರುಗಳಿಂದ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತ ನಡೆಯಿತು. 'ರಕ್ಷಿಸು ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ' (ಶಾಂತಕವಿ)ಯನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಾಯನ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಗಮಕದಲ್ಲಿ ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾಯರ ಕವನ 'ಕನ್ನಡದ ಪುಲ್ಲೆಮಗೆ ಪಾವನ ತುಳಸಿ'ಯನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಸೌಮ್ಯಗಾಯನ ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ವಚನ 'ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು' ಹರಿದಾಸ ಸಂಗೀತ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ

ದಾಸರ 'ಗೋವಿಂದ ನಿನ್ನ ಆನಂದ' ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕವನ 'ನಾಕು ತಂತಿ' ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವನ 'ಅಷ್ಟಪಟ್ಟದಿಗಳ ಮಲ್ಟಾರವೊಂದನ್ನು ತಂದು' ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾಕನ ಕೋಟೆ ನಾಟಕದಿಂದ ಆಯ್ದು 'ನೇಸರ ನೋಡು' ಜಾನಪದ ಗೀತೆಯನ್ನು ರಸಿಕರು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ನಿರ್ದೇಶನ ವಿದುಷಿ ಉಮಾನಾಗಭೂಷಣ್ ರವರದಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಸೀನಿಯರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ 'ರಾಮರಾಮ ಸೀತಾ' (ವಸಂತ) ಗಾಯನ ಮಾಡಿ, ಕಾಮವರ್ಧಿನಿ ರಾಗವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ 'ನಿನ್ನ ನೋಡಿ ಧನ್ಯನಾದೆನೋ' ಕೃತಿಯನ್ನು ನೆರವಲ್ ಮತ್ತು ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿ ರಸಿಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದನು.

ಪಕ್ಕವಾದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅಚ್ಚುತ ಪಿಟೀಲು, ರಾಮಣ್ಣ ಮೃದಂಗದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಸೋಮಶೇಖರ್, ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶಾಮರಾವ್ ರವರು ಶ್ಲೋಕಗಳಾಗಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನರವರು ಯುವ ಕಲಾವಿದರು ಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು.

ಅನನ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರನಲ್ಲಿರುವ ಅನನ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದರ ಸಂಗೀತ

ಕಚೇರಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಯುವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ಪರಿಷತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಈ ಯುವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಅನನ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತ್ತು. ಈ ಕಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರುಗಳು 'ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ' ಸಂಗೀತ ರೂಪಕವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ್ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದರು.

ನಂತರ ಕುಮಾರಿ ಸೌಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತವನ್ನು ರಾಗಾಲಾಪನೆ ನೆರವಲ್, ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದರು.

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮಾತನಾಡಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಹರ ಪ್ರಿಯರವರು "ಸಂಗೀತ ಪರಿಷ್ಕೇಗಂದು ಆಗಮಿಸಿರುವ ಈ ಯುವ ಕಲಾವಿದರು, ಇಂದಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಷ್ಕೇಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯೊಂದಿಗೆ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಯುವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಯಶಸ್ಸು ಕೋರಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯ ನಾಗರಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ

ಕನ್ನಡ ಭವನ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಹಾಗೂ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ನಾಗರಹಳ್ಳಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸುದೀರ್ಘ 34 ವರ್ಷಗಳ ಸೇವೆಯಿಂದ ಇದೀಗ ಸೇವಾ ನಿವೃತ್ತ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ 22ನೇ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಭವನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಸೇರಿ 1993ರಿಂದ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೂ ಶಾಲೆಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತ ನಾಗರಹಳ್ಳಿಯವರ ಕೊಡುಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಭವನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕೇತರ ವೃಂದದವರು ಸೇರಿ ಆಚಾರ್ಯನಾಗರಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಬೀಳ್ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃಂದದವರು ನಾಗರಹಳ್ಳಿಯವರು 34

ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅವರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ಅವರ ನಿವೃತ್ತ ಜೀವನ ಸಂತೋಷವಾಯವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿದರು.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಳ್ಳಿಯವರು ಎಲ್ಲ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದವರ, ಶಿಕ್ಷಕರ, ಶಿಕ್ಷಕೇತರರ ವರ್ಗದವರ ಸಹಾಯ. ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೆನೆದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ತಾವು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆನಪು ಸದಾ ಕಾಲ ಇರಲೆಂದು ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ನಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಹಾಗೂ 'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ದತ್ತಿ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಿವೃತ್ತ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ 60ನೇ ವರ್ಷ ತುಂಬುವಾಗ 60 ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವತ್ತ ಪ್ರತಿಭಾ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವವರ ಜಂತಿಗೆ ವಿರಾರಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದ ವಿಹಾರ ಟ್ರಸ್ಟ್ ವತಿಯಿಂದ ಗುರುಕುಲ ಮಾದರಿಯ ವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಗಾಣಿಗರ ಜನ್ಮ ತಪಾಜ್ಜಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಉತ್ಸವ ನಡವಲು ನಿರ್ಧಾರ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು ಪ್ರಾಧ್ಯಪಕರು, ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು, ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದವರು ಜೂ. 3ರಂದು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದ ದಿವಂಗತ ಹಾರಾಡಿ ರಾಮ ಗಾಣಿಗರ ಜನ್ಮ ಶತಮನೋತ್ಸವವನ್ನು

ಮೊಗವೀರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ - 2002

ಮೊಗವೀರ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಳಿ, ಮುಂಬಯಿ ಇದರ ಶತಮಾನೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಂಡಳಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಮೊಗವೀರ' ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೊಂದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದು ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಸ್ಪರ್ಧಾಕ್ಷೇತ್ರ	ವಿಜೇತರು
ಕಥೆ	
ಪ್ರಥಮ : ನಡ ಒಂದು (ಕೃತಿ) ವೃತ್ತ	- ಶ್ರೀ ಎಚ್. ವಿಕ್ರನಾಥ, ಪಿಂಪಿ, ಪುಣೆ
ದ್ವಿತೀಯ : ನೆನಪುಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ	- ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಗುಣಶಿಲ, ಬೆಂಗಳೂರು
ತೃತೀಯ : ಹುಟ್ಟಿ ಅಜ್ಜನ ಗಟ್ಟಿ ನಿಧಿ	- ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಕೆಂಪರಡಿ, ಬೈಪನಹಳ್ಳಿ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನ	
ಪ್ರಥಮ : ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯತೆ	- ಶ್ರೀ ಸನತ್‌ಕುಮಾರ್ ಜೈನ್, ದೊಂಬವಲಿ (ಪ)
ದ್ವಿತೀಯ : ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೀವಟಿಗೆ	- ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾರಾದಾ ಆರ್. ರಾವ್, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ
ತೃತೀಯ : ಲ) ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು (ಇಬ್ಬರಿಗೆ - ಒಂದು ಆವರೋಕನ	- ಡಾ. ಎಸ್. ಕೆ. ಜೋಶಿ, ಧಾರವಾಡ
ಹಂಚಲಾಗಿದೆ) ಆ) ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೇಗಿದೆ? ಹೇಗಿರಬೇಕು?	- ಶ್ರೀಮತಿ ರೂಪ ಹಾಸನ, ಹಾಸನ
ಹಾಸ್ಯ ಲೇಖನ	
ಪ್ರಥಮ : ವಂತೋಪಾಖ್ಯಾನ	- ಶ್ರೀ ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಮಲಾದ್ (ಪ), ಮುಂಬಯಿ
ದ್ವಿತೀಯ : ವಂತಾಯಾ	- ಶ್ರೀ ಉದಯಕುಮಾರ್ ದಾನಿ, ಜಮಖಂಡಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ
ತೃತೀಯ : ಬೋಳು ತಲೆಯ ಬವಣೆಗಳು	- ಪ್ರೊ. ವಿ.ಎ. ಜೋಶಿ, ಧಾರವಾಡ
ಕವನ	
ಪ್ರಥಮ : ಹುತ್ತಗಳು	- ಶ್ರೀ ಆರುಂಧಿ ನಾಗರಾಜ, ತುಮಕೂರು
ದ್ವಿತೀಯ : ಆ ಮುಖ	- ಶ್ರೀ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ರಫೀಕ್, ಹಗರಿಯೊಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿ
ತೃತೀಯ : ಭಿಸಿಕ್ಕ	- ಶ್ರೀಮತಿ ನಿರ್ಮಲಾ ಮೈತ್ಯುಜಯಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಥಮ, ದ್ವಿತೀಯ ಮತ್ತು ತೃತೀಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ಕಥೆ, ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ. 1500, ರೂ. 1000, ಮತ್ತು ರೂ. 500 ಹಾಗೂ ಕವನಗಳಿಗೆ ರೂ. 1000, ರೂ. 750, ಮತ್ತು ರೂ. 500ರ ನಗದು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದು. ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ವಿಜೇತರಿಗೆ ಮೊಗವೀರ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಮೊಗವೀರದ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಬಹುಮಾನಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಮೊಗವೀರ'ದ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುವುದು. ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ತೀರ್ಪುಗಾರರಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳಾದ ಸ.ಬಿ. ಕುಂದರ್, ಜಿ.ಕೆ. ರಮೇಶ್, ಡಾ. ಸಂಜೀವ ಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಿ. ಎಸ್. ಕುರ್ಕಾಲ್ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದರು.

ಶೃದ್ಧಾಂಜಲಿ

ಮೈಸೂರು ಶೈಲಿಯ ಭರತನಾಟ್ಯ ಪ್ರವೀಣಶಿಲ್ಪಿ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಡಾ. ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಅವರು ಬುಧವಾರ ಜುಲೈ 4 ರಂದು ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ಚಿಕ್ಕ ಮಗಳೂರು ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 1906ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ತಮ್ಮ 12ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ನೃತ್ಯ ಕಲೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನೃತ್ಯಭ್ಯಾಸ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಅವರ ತಾಯಿ ನಾಟ್ಯ ಸರಸ್ವತಿ ಜಿಟ್ಟಿ ತಾಯಮ್ಮ ಅವರಲ್ಲಿ. ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು 20 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಅಸಾನ ವಿಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪದ್ಮ ಭೂಷಣ ವಿಜೇತೆ', 'ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ', 'ನಾಟ್ಯರಾಣಿ ಶಾಂತಲಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ', 'ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ', 'ಸಂಗೀತ ಕಲಾರತ್ನ', ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೈಸೂರು ವಿಸ್ತಾರವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ, ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದರು. 'ಭಾರತ ಕಲಾನಿಕೇತನ' ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಲಲಿತಕಲಾ ಕಾಲೇಜಿನ ರೀಡರ್ ಆಗಿ, ಅನೇಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಬಿತ್ತರಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಡಾ. ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ

1986ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ನಿನ ಸ್ಕೂಲ್ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಡಾ. ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ಸುಳಾದಿ ಮತ್ತು ಜಾವಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೃತ್ಯ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಿದ್ದು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ನೃತ್ಯ ಶೈಲಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದೂ ಮುಂಬೈಯಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾ ರಸಿಕರ ಮನದಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಇಂತಹ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದೆಯರ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಕಲಾ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಶೈಲಿಯ ನೃತ್ಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ತುಂಬಲಾರದಷ್ಟು ನಷ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕಲಾ ರಂಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಸೇವೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಲಿ ಎಂದು ನೇಸರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ

(ವೃತ್ತ 8 ರಿಂದ)

ಅವನೀಂದ್ರನಾಥ್ ಟಾಗೋರರ ಪಾತ್ರವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನವೀಂದ್ರರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನಂದಲಾಲ್ ಬೋಸ್, ಶೈಲೇಂದ್ರನಾಥ್, ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಅಸಿತ್ ಕುಮಾರ್ ಹಲ್ವಾರ್, ದೇವಿಪ್ರಸಾದ್ ರಾಯ್ ಚೌಧರಿ, ತಾರದಾ ಚರಣ ಉಕಿಲ, ಪ್ರಮೋದ್ ಕುಮಾರ್ ಚಟರ್ಜಿ, ಕ್ಷೀತೀಂದ್ರನಾಥ ಮುಜುಂದಾರ್, ಸಮರೇಂದ್ರನಾಥ್, ಮುಕುಲ್ ದೇ ಮುಂತಾದವರು ಕಲೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಶ್ರಮಿಸಿ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. **ನಂದಲಾಲ್ ಬೋಸ್**

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಕಾಲದ ಮಹಾನ್ ಕಲಾವಿದ ನಂದಲಾಲ್ ಬೋಸ್ ಕಲೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮುಡುಕುಬಿಟ್ಟಿ, ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಶಾಂತಿ ನಿಕೇತನದಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾಭವನದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಅದರ ಕೀರ್ತಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು. ಅವನೀಂದ್ರನಾಥ್ ಟಾಗೋರರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೋಮಲತೆ, ಲಾಲಿತ್ಯ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ವೀರತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವರಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ, ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕಲಾವಿದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಉತ್ತೇಜ್ಜಿಯಾಗಲಾರದು.

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಕರಣದ ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ನೇರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳು, ಅಜಂತಾದ ಪ್ರಭಾವ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತಳೆದಿವೆ. ಕಲೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿರೂಪ. ಅವರ ಬಹುತೇಕ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲ್ಪಗುಣಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರ ಮುದ್ರೆಯ ಭಾವದಲ್ಲಿವೆ. ಪೌರಾಣಿಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಿವನ ರೂಪ, ವಿಷ್ಣು, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವ, ಕೋಮಲತೆ ಮತ್ತು ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ನೆನಪು ತರುತ್ತವೆ. ಇವರು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವಾಗಿ, ಅದ್ಭುತವಾಗಿ, ಚಿತ್ರಿಸಿರುವಷ್ಟು ಭಾರತದ ಯಾವ ಕಲಾವಿದನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿಲ್ಲ. ನಂದಲಾಲರು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರೋಧ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಕಾರಣ್ಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದು, ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿವೆ.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದರು. ಶತಮಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ 'ದೇವಲಿ ಕನ್ನಡಿಗ' ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಪಾದಕ ಬಾ. ಸಾಮಗ ಅವರು 1964ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಹಾರಾಡಿ ರಾಮ ಗಾಣಿಗರಿಂದ ಕಲಾವಳಿ ಜಾನಪದ ಕಲೆ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ವೊದಲಬಾರಿ ವೇಷ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮುಂತಾಸು ವೇಷಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಂಪರಾಗತ ನೃತ್ಯಶೈಲಿಯಿಂದ ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೇ ನೂತನ ಆಯಾಮವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದವರೆಂದರು. ಮುಂದಿನ ನವಂಬರದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಯಕ್ಷಗಾನ ಉತ್ಸವ ಸಪ್ತಾಹ ನಡೆಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಹಿರಿಯ ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಡಾ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ವೈಲಾಯ ಅವರು 14ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗಾಣಿಗರು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಕಲಾಪಾರಂಗತರಾಗಿ ಎರಡನೇ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ರಂಗಸ್ಥಳದ ರಾಜನೆಂದು ಜನಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದರೆಂದರಲ್ಲದೆ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಪಂಜಾಬ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಜನರಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಕೆ.ಎನ್. ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಅವರು

ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಗಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸೇವೆಗೈದು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿರಿಸಿದವರಲ್ಲದೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಉನ್ನತವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಿಸಬಹುದೆಂದರು. ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ. ಎ. ರಮೇಶ ರಾವ್ ಅವರು ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಗಾಣಿಗರು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಾರಸಿಕರಿಂದ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವರೆಂದರಲ್ಲದೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ನಿಜವಾದ ಪರಂಪರೆ ಅಳಿಯದಂತೆ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದರು. ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ವಸಂತಿ ಗಾಂಧಿ ಅವರು ಮುಖ್ಯವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ತಾವಿದ್ದ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ ಗಾಣಿಗರು ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದ ಹಾಗೂ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರದರ್ಶನ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಅದ್ವಿತೀಯ ಕಲಾವಿದರೆಂದರಲ್ಲದೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರ ಗಾಣಿಗರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಅದ್ವಿತೀಯ ಕಲೆಯಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಕರೆ ನೀಡಿದರು.